

KULT : FILM

ORSON WELLES – vsestranski perfekcionista

"In Italy, for thirty years under the Borgias, they had warfare, terror, murder, bloodshed, but they produced Michelangelo, Leonardo da Vinci and the Renaissance. In Switzerland, they had brotherly love; they had 500 years of democracy and peace - and what did that produce? The cuckoo clock." (Harry Lime v filmu The Third Man - 1949)

Režiser, producent, igralec, umetnik, pisatelj ... vse to in še marsikaj drugega bi lahko pripisali Orsonu. Ukvarjal se je z zelo veliko stvarmi. In v vsem je bil perfekcionista. Četudi za časa svojega življenja ni bil cenjen, nam je danes znan kot eden največjih vizionarjev v svetu filma nasploh. Vedno nekoliko izven tedanjega prevladujočega sistema snemanja v filmskih studijih, Welles nikoli ni slepo sledil pravilom, ki jih je narekoval tedanji Hollywood.

BIOgrafija

Rodil se je 6. maja 1915. Oče Richard Head Welles je bil izumitelj, mati pa je bila pianistka. Oba sta rada potovala in tako je Orson že kot otrok prepotoval Ameriko, Azijo in Evropo. Med drugim se je ukvarjal tudi z gledališčem na Irskem in v Združenih državah, bil pianist in slikar, delal je na radiu ...

30. oktobra 1938 (Halloween) je ZDA pretresla masovna histerija – predvsem vzhodno obalo okoli New Yorka in New Jerseyja – povzročila jo je radijska oddaja »Vojna svetov«, ki jo je pripravil Orson Welles v sodelovanju z Mercury Theater. Z oddajo, ki je temeljila na istoimenski noveli H. G. Wellsa iz leta 1898, je Orson uspel prepričati ljudi, da Nezemljani (konkretno Marsovci) v resnici napadajo ZDA. Več o tem dogodku si lahko preberete na www.war-of-the-worlds.co.uk/radio.htm.

Neomejene možnosti pa so bile tiste, ki so Orsona pritegnile k gibljivim slikam-filmu.

FILMOgrafija

Njegovih filmov je res veliko. Če jih naštejemo samo nekaj: JOURNEY INTO FEAR (1942), THE STRANGER (1946), THE LADY FROM SHANGHAI (1947), TOUCH OF EVIL (1958) ... Filmsko znanje je pridobival od tonskih delavcev, kameramanov, delavcev na

setu ... Kasneje v svoji karieri je Orson nastopil tudi kot filmski igralec in odigral nekaj ključnih vlog. Videli smo ga npr. v filmu THE LONG, HOT SUMMER (1958) in celo v BITKI NA NERETVI (1969 – režija Veljko Bulajić), kjer je imel Orson vlogo političnega vodje četnikov. Razlog, da je v filmih tudi igral in jih ne le režiral, je bil predvsem denar, ki ga je potreboval za snemanje svojih lastnih projektov. Iz istega razloga je večkrat v raznih filmih posodil tudi svoj glas. "I'd make my promises now if I wasn't so busy arranging to keep them." – Charles Foster Kane v filmu Citizen Kane.

Hollywood s svojimi pravili Wellesu ni preveč odgovarjal, zato se je kmalu preselil v Evropo, kjer je v glavnem delal za druge in tako služil denar za lastne filme.

CITIZEN KANE (1941)

Wellesova mojstrovina Citizen Kane, pri katerem je imel Orson zraven vloge režiserja še vlogo producenta in igralca, je film, ki je bil nominiran v devetih kategorijah, Oscarja pa je dobil za najboljši scenarij, ki ga je Orson napisal skupaj s Hermanom J. Mankiewicz-om. Gre za zgodbo o multimilijonarju Charlesu Fosterju Kaneu, ki umre sam v svoji palači Xanadu z eno samo besedo: "Rosebud". Novinar, ki želi ugotoviti pomen te besede, poišče ljudi, ki so živeli in delali s Kaneom. Vsak pove svojo zgodbo skozi spomine, ki razkrijejo veliko o življenju tega mogočnega, toda še zmeraj ne dovolj, da bi se razrešila ta uganka zadnjega diha.

Citizen Kane je proglašen za najboljši film vseh časov v Ameriki (American Film Institute 1998).

ORSON-izmi

"Ask not what you can do for your country. Ask what's for lunch."
"I hate television. I hate it as much as I hate peanuts. But I can't stop eating peanuts."
"My doctor told me to stop having intimate dinners for four. Unless there are three other people."

- :: www.imdb.com
- :: www.reelclassics.com
- :: www.wikipedia.org

jesensko filmsko razvajanje

JESEN JE IDEALEN ČAS ZA FILMSKO POŽIRANJE. ZUNAJ RAZMETAVA LISTJE, VI PA SE SKOZI PISKAJOČI VETER PREBIJETE DO KINODVORANE, ZABUBITE V SVOJ SEDEŽ IN UŽIVATE V UMETNOSTI. V TA NAMEN VAM PREDSTAVLJAMO NEKAJ FESTIVALOV, DA BOSTE »LAŽE« IZBRALI. DA BO STVAR ŠE TEŽJA, SMO DODALI CEL KUP FESTIVALOV PO EVROPI, SAJ VEMO, DA TUDI JESENI RADI VZAMETE POT POD NOGE. DEJSTVO OSTAJA; KJERKOLI BOSTE LETOŠNJO JESEN – FILMU NE BOSTE UŠLI.

16. LJUBLJANSKI FILMSKI FESTIVAL – LIFFe

10. – 24. NOVEMBRA / LJUBLJANA

Kot vsako leto bo tudi letos LIFFe sestavljen iz osmih kategorij: perspektive (novi režiserji), predpremiere (vrhunci), obzorja (nove uspešnice), dokumentarci, ekstravaganca (s svojevrstno filmsko estetiko), posvečeno, odbitki (nizkoproročunski) in izbor kratkega filma. Filme pa bodo vrteli v različnih kinodvoranah v prestolnici. Vsi, ki vas še posebej zanima film, se lahko kot prostovoljci pridružite projektni skupini 16. LIFFe. Po e-mailu pošljite svojo predstavitev in napišite, v kakšni vlogi v festivalski ekipi se vidite ... in mogoče vas že v začetku oktobra povabijo k sodelovanju. Prijava: natasa.novak@cd-cc.si www.ljubljanafilmfestival.org

RAINDANCE FILM FESTIVAL

28. SEPTEMBER – 9. OKTOBER

LONDON, ANGLIJA

Edini angleški filmski festival, namenjen izključno neodvisnim filmom z vsega sveta. Vključuje tudi kinematografske delavnice.

www.raindance.co.uk/festival

DOCUPOLIS

5.-9. OKTOBER

BARCELONA, ŠPANIJA

Filmski festival, namenjen dokumentarnemu filmu, navadno predstavlja gostujočo državo in retrospektivo enega od avtorjev ter vrsto različnih tematik, seminarjev ...

www.docupolis.org

FESTIVAL DOKUMENTARNEGA FILMA – DokMa

2.- 6. NOVEMBER / MARIBOR

Tudi letos v Pekarni in tudi letos se obeta cela vrsta zanimivih prikazov. Če vas zanimajo resnične stvari in ne le prikazovanje fiktivnih zgodb, si le oglejte kakšnega iz pestrega programa DokMe. "Dokumentarci nas odpeljejo, kamor ne moremo sami." Tue Steen Mueller, direktor Evropske dokumentaristične mreže. www.dokma.net

ZAGREB FILM FESTIVAL

17.-22. OKTOBER / ZAGREB, HRVAŠKA

Zagrebski film festival se bo odvijal v Študentskem centru, ki bo kot mesto znotraj mesta nudil tudi Festival prvih. Nagrajujejo avtorje celovečernih, kratkih in dokumentarnih (navadno debitantskih) filmov, tako bodo med drugim predstavili tudi Made in Serbia Mladena Đoreviča in Dimmer Talmage Cooleya, obljublajo pa tudi več afriških in romskih filmov. www.zagrebfilmfestival.com

VIENNALE

14.-26. OKTOBER / DUNAJ, AVSTRIJA

Festival, ki je lani predstavil nič manj kot 302 filma, je na najboljši poti, da celo preseže lanski rekord. Tu lahko vidite premiere, retrospektive, debatne večere; tematsko in geografsko zelo široko zastavljen festival, ki je največji te vrste v Avstriji.

www.vienalle.at

THE TIMES BFI FILM FESTIVAL

19. OKTOBER – 3. NOVEMBER / LONDON, ANGLIJA

Največji angleški filmski festival, na katerem svojo angleško premiero doživi vsako leto okrog 280 filmov iz 60-ih držav (lani tudi Pod njenim oknom) – od hollywoodskih produkcij, avantgardnih kratkih filmov, arhivskih prikazov, do intervjujev in večerov z ustvarjalci. www.lff.org.uk

NETHERLANDS FILM FESTIVAL

28. SEPTEMBER – 7. OKTOBER / UTRECHT, NIZOZEMSKA

Tekmovalni festival vsako leto predstavlja približno 130 nizozemskih celovečercer, kratkih filmov, dokumentarcev, animiranih filmov, reklamnih spotov, študentskih filmov in celo TV dram. Vse, kar je v preteklih 12 mesecih nastalo na filmskem traku Nizozemske. www.filmfestival.nl

SAN SEBASTIAN INT.

FILM FESTIVAL

15.-24. SEPTEMBER

SAN SEBASTIÁN, ŠPANIJA

V lepem baskovskem mestu pripravljajo festival, na katerem prikazujejo filme, ki jih ni mogoče videti na nobenem drugem festivalu. Nudijo pregled trenutno najboljših svetovnih in latinskoameriških ter španskih filmov, sekcijo baskovski film, retrospektive znanih režiserjev in klasičnih filmov in sekcijo filmov, ki drugače ne pridejo do izraza.

www.sansebastianfestival.com

TUDI ZANIMIVI:

- :: MILANO FILM FESTIVAL – 16.-25. september, MILANO, Italija / www.milanofilmfestival.it
- :: CINEMAGIC WORLD SCREEN FESTIVAL FOR YOUNG PEOPLE – 25. november – 9. december, BELFAST, Severna Irska www.cinemagic.org.uk/display/home
- :: VERZAUBERT QUEER FILM FESTIVAL – november/december, BERLIN/MÜNCHEN/KÖLN/FRANKFURT am Main – v vsakem mestu teden dni www.verzaubertfilmfest.com
- :: BITE THE MANGO FILM FESTIVAL – 23.-29. september, BRADFORD, Anglija / www.nmpft.org.uk/btm/2005
- :: FESTIVAL LEZBIČNEGA IN GEJEVSKEGA FILMA – 27. november – 4. december, LJUBLJANA www.ljudmila.org/siqrd/fglf
- :: FESTIVAL OF MARITIME FILM AND EXPLORATION – 30. september – 9. oktober, TOULON, Francija www.fifme.com
- :: HUMAN RIGHTS IN FILM INT. FILM FESTIVAL – 26. september – 5. oktober, NÜRNBERG, Nemčija www.humanrightsfilmfestival.org
- :: CORK FILM FESTIVAL – 9.-16. oktober, CORK, Irska www.corkfilmfest.org
- :: INT. MOUNTAIN & ADVENTURE FILM FESTIVAL – 10.-12. november, GRADEC, Avstrija www.mountainfilm.com/de/2005